

Versenyjogi kártérítési perek

Kézikönyv a joggyakorlat számára

Szerkesztette
Polauf Tamás

 Wolters Kluwer

Kiadja a
Wolters Kluwer Kft.
Budapest, 2018
1117 Budapest, Prielle Kornélia u. 21–35.
Telefon: +36 (1) 464-5656
Fax: +36 (1) 464-5657
e-mail: info-hu@wolterskluwer.com
www.wolterskluwer.hu

Felelős vezető: Tóth Gábor, a Wolters Kluwer Kft. ügyvezetője
Kiadásért felelős: Gócza Éva
A kiadványok szerkesztéséért felelős: dr. Rajházi Mónika
Felelős szerkesztő: dr. Klemencsics Andrea
Műszaki szerkesztés: Wolters Kluwer Kft.
Grafikai tervezés: Wolters Kluwer Kft.
Tördelés: KorInfo Kft.
Nyomdai munkálatok: AK Nyomda Kft.
Felelős vezető: Nagy Mikós

ISBN 978 963 295 712 8
Termékkód: YOV1750

A kötet megjelenését támogatta a CHSH Dezső és Társai Ügyvédi Iroda

CHSH
CHSH Dezső
Cserba Hempel Spiegelfeld Hlawati

**Kiadványaink megtekinthetők és megvásárolhatóak szakkönyvesboltunkban
a Kiadó címén, továbbá a shop.wolterskluwer.hu portálon.**

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás és a mű bővített, illetve rövidített változatának kiadási jogát is.
A Kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak bármely része semmilyen formában (fotokópia,
mikrofilm vagy más hordozó) nem sokszorosítható.

Versenyjogi kártérítési perek

Kézikönyv a joggyakorlat számára

Szerkesztette
Polauf Tamás

Wolters Kluwer • Budapest, 2018

Bevezetés

A versenyjog a modern gazdaság működését meghatározó piaci versenyhez kapcsolódó jogterület. Szemben azonban a hagyományos magánjoggal, amely a privátautonómia jogi kereteit kívánja kiterjeszteni, a versenyjog korlátoz. A gazdasági verseny negatív következményeit próbálja csökkenteni, azok ellen védelmet nyújtani. Ez látszólag ellentmond annak a klasszikus közgazdasági felfogásnak, amely szerint a piac és a piaci verseny mindenható, a jognak pedig ezt kell védelemben részesíteni. A piacnak és az attól elválaszthatatlan versenynek azonban számos negatív következménye is van, amelyekre Polányi Károly már 1944-ben megjelent kiváló munkájában szemléletesen hívta fel a figyelmet.¹

Az egyik ilyen negatívum magának a versenynek a torzulása, esetleg teljes megszűnése. Tökéletes verseny valójában sosem létezett, a piacgazdaság fejlődésére jellemzően a különböző piacokat uraló konszernek gyakorolták a legnagyobb hatást. A fejlődéshez szükséges beruházások költségeit hosszabb távon általában csak a nagyvállalatok tudják finanszírozni, így azonban piacuralmi helyzetük tovább erősödik. A 19. században ez a folyamat zajlott le az ipari forradalom motorjának tekinthető szénbányászatban, majd az acéliparban, a 20. század második felében pedig az autóiparban. Vertikális integrációk alakultak ki, amelyen keresztül a nagyvállalatok a termelés és az értékesítés különböző szintjeit vonták ellenőrzésük alá.

Ezek ellen a piacot befolyásoló, a versenyt korlátozó vagy kizáró folyamatok ellen a jogalkotónak fel kellett lépnie. A szerződéses szabadságot korlátozni kellett annak érdekében, hogy a kereslet és a kínálat egyensúlyát fenn tudják tartani, a piaci mechanizmus működőképes maradjon.

A piaci egyensúly fenntartása mellett a jogrendszernek a versenyt is befolyásolni képes tisztességtelen magatartások ellen is fel kellett lépnie. Ilyen tilalmakat kimondó normák már az antik társadalmakban is léteztek. A középkorban a céhek feladata volt fellépni a tisztességes verseny védelme érdekében. A 18–19. században a szabad piac elvének kibontakozása időszakában eltűntek az ilyen jellegű jogi előírások. A gyakorlat azonban kikényszerítette, hogy a jog más módon nyújtson védelmet. Franciaországban

¹ Magyar nyelvű kiadást ld. Polányi Károly: A nagy átalakulás. Korunk gazdasági és politikai gyökerei. Budapest, Napvilág Kiadó, Második, átdolgozott kiadás, 2004, 396. o.

a Polgári Törvénykönyv, azaz a *Code civil* deliktualis kártérítési felelősségi klauzuláit kezdték alkalmazni a tisztességtelen versenycselekmények elleni fellépés során. Az egyik ilyen közismert eset a „*Chartreuse-ügy*”, amelyben egy likőr eredeti gyártója kapott védelmet a hamisítványokat gyártóval szemben. Hasonló fejlődés figyelhető meg az 1850-es évektől Németországnak azon nyugati részein, ahol a *Code civil* a francia fennhatóság megszűnése után is hatályban maradt (pl. a Rajna-vidéken).

Később elkerülhetetlenné vált a jogalkotás: 1894-ben megszületett az árujelzések védelméről szóló német törvény, majd 1896-ben a tisztességtelen versenycselekmények elleni harcról szóló első német jogszabály. Közben az Egyesült Államokban 1890-ben elfogadták a Sherman-féle antitröszt törvényt. Ez már a klasszikus társasági jogot, a részvénytársaságok jogát is érintette.

Az elmúlt másfél évtizedben a versenyjogon belül új tendenciák erősödtek fel. Az egyik legfontosabb új jelenség a versenyjogi jogsértésekhez kapcsolódó magánjogi igényérvényesítés előtérbe kerülése. A versenyjogban hosszú időn keresztül a közjogi jogérvényesítés dominált, vagyis a versenyjogi szankciórendszer – és azon belül a versenykorlátozások jogkövetkezményei – döntően közigazgatási jelleget öltöttek (pl. bírság, eltiltás). Emellett megjelentek a büntetőjogi jogkövetkezmények is [pl. a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) XLII. fejezetében szereplő tényállások, 415–421. §]. Mindezek mellett azonban a 2000-es évek elejétől egyre nagyobb szerepet töltenek be a magánjogi jogérvényesítés eszközei, amelyek egy ideje már a versenyjogi diskurzust is meghatározzák.

Szemben az Egyesült Államokkal, Európában éveken keresztül a magánjogi jogérvényesítés sem az elméletben, sem pedig a gyakorlatban nem kapott különösebb figyelmet. Az európai versenyjogászok csak másodlagos, közvetett szankciós szerepet szántak a magánjognak a versenykorlátozásokkal szembeni fellépésben.

Alapvető változást a Tanács 1/2003/EK rendelete a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról (a továbbiakban: 1/2003/EK Rendelet) hozott. Ez a rendelet decentralizálta a versenyeljárások rendjét, vagyis a jogalkalmazás súlypontja a tagállamok versenyhatóságaihoz és bíróságaihoz került. Ennek egyik következménye az lett, hogy a tagállamok polgári bíróságai nyitottabbá váltak a versenyjogi jogsértésekhez kapcsolódó magánjogi keresetek befogadására. Az uniós versenyjogban bekövetkezett „paradigmaváltáshoz” azonban az Európai Unió Bíróságának (korábbi megnevezése szerint az Európai Közösségek Bíróságával együttesen a továbbiakban: Bíróság) közreműködésére is szükség volt. Alapvető szemléletváltást hozott a *Courage/Crehan* ügyben 2001-ben született precedens értékű ítélet.² Ezt az irányít vitte tovább a Bíróság a 2006-ban hozott *Manfredi*-ítéletben.³

² C-453/99. *Courage Ltd. kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd. és társai* ítélet, ECLI:EU:C:2001:465

³ C-295-298/04. *Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA (C-295/04), Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA (C-296/04) és Nicolò Tricarico (C-297/04) és Pasqualina Murgolo (C-298/04) kontra Assitalia SpA. egyesített ügyek* ítélet, ECLI:EU:C:2006:461 (a továbbiakban: *Manfredi és társai* ítélet)

A magyar jog szempontjából a versenyjogi jogsértésekhez kapcsolódó magánjogi igények körébe egyrészt a kártérítés, másrészt a szerződés érvénytelenségére vonatkozó szabályok, harmadrészt pedig a teljesítésre kötelezés jogintézménye tartozik. Az érvénytelenség kapcsán a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) egy fontos újítást hozott: szabályozza ugyanis a szerződésnek a felek akaratából bekövetkező érvényessé válását (Ptk. 6:111. §). Mint lehetséges magánjogi jogkövetkezmény szóba kerülhet még a szerződésszegés egyik típusa, a lehetetlenülés is, ezt azonban a jogirodalomban vitatják.⁴

A magyar versenyjog további fejlődése szempontjából is mérőföldkönek tekinthető az Irányelv átültetése. Ez az irányelv az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szól. Az Irányelvet a 2016. évi CLXI. törvény implementálta.

Ezzel együtt felmerül az igénye annak, hogy a magyar Versenytörvény a korábitól eltérő választ adjon a gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokhoz fűződő magánjogi jogkövetkezményekre. A semmisségi szankció ugyanis nem feltétlenül tekinthető megfelelőnek.

A kötet, amelyet az Olvasó a kezében tart, a versenyjogi jogsértésekhez kapcsolódó magánjogi igények közül a legnagyobb szerepet betöltő kártérítésre, illetve annak érvényesítésére irányuló perekre vonatkozó szabályokat tárja elénk. Ehhez kapcsolódóan nagy részletességgel dolgozza fel az új Ptk. egyes kártérítési dogmatikai kérdéseit, valamint az új Polgári Perrendtartás rendelkezéseinek a kapcsolatát a magánjogi jogérvényesítés eljárásjogi kérdéseivel. Nagy előnye emellett ennek a többszerzős munkának az is, hogy a Gazdasági Versenyhivatal szerepét is részletesen bemutatja a magánjogi igények érvényesítésére indított perekben – erre eddig a magyar jogirodalomban nem került még sor.

A kötet kiváló szerzőgárda közös munkája, amely a jogintézmény versenyjogi és polgári jogi hátterét, valamint az eljárásjogi környezetet is bemutatja. Tekintettel arra, hogy a versenyjog jellemzően országhatárokat átívelő tényállásokra reagál, ezért rendkívül hasznos, hogy a kézikönyv nemzetközi kitekintést is tartalmaz.

Biztos vagyok benne, hogy ez a kötet segítségül szolgál a gyakorlat számára és annak későbbi fejlődését is orientálni fogja. Hasznos munka ez mindazoknak, akik mélyebben meg szeretnék ismerni a versenyjognak ezt a legújabb területét és akár elméleti szinten is foglalkozni kívánnak azzal. Szükséges lehet azonban ez a kötet valamennyi olyan gazdasági szakember számára is, akik vállalkozásuk napi működése során kell, hogy versenyjogi következményekkel járó döntéseket is hoznak. Erre tekintettel a jogvégzett közönség mellett a gazdálkodástudományi képzésben résztvevők számára is egy fontos munka, amelyért utólag is külön köszönet illeti a CHSH Dezső és Társai Ügyvédi Irodát, és személy szerint Polauf Tamás főszerkesztőt!

Bodzási Balázs

⁴ Ld. Darázs Lénárd: A kartellek semmissége. Budapest, CompLex Kiadó, 2009, 173–175. o.